

Prosjektnummer: 2010/1/0225

Credo!

Holdningsskapende trafikksikkerhetsarbeid for kjøreskoleelever

Personskadebundet LTN (tidl. Landsforeningen for Trafikkskadde i Norge)

Forord

Credo! har vært et forebyggende prosjekt med fokus på å skape gode holdninger i trafikken hos kjøreskoleelver i alderen 15-16år. Elevene har møtt personer som har vært utsatt for en trafikkulykke, samt pårørende og etterlatte til trafikkskadde. Det var i utgangspunktet et to-årig prosjekt, men ble utvidet med et år ekstra fordi det var midler igjen.

Orkdal Trafikkskole har vært en veldig god og pålitelig samarbeidspartner. De har stilt med kjørelærere som har brukt av sin egen fritid for å implementere prosjektet i læringsplanen, samt at de har stilt sine lokaler til rådighet. Jeg vil derfor rette en stor takk til Gaute Berg Monica Burø. Jeg vil også takke trafikkskadde, pårørende og etterlatte som har stilt opp frivillig og delt sin historie med kjøreskoleelevene.

Sammendrag

Credo! har hatt fokus på holdningsskapende arbeid blant ungdom som er i ferd med å ta førerkort. Prosjektet foregikk i samarbeid med Orkdal trafikkskole i Orkdal kommune, Sør-Trøndelag. Kommunen har i årene før prosjektstart mistet en del av sine ungdommer i trafikkulykker. Dette merkes i et lite lokalsamfunn. Det var derfor ønskelig og viktig å få snudd trenden. Kjøreskoleelevene ved Orkdal trafikkskole hadde sterke møter med mennesker som personlig har vært involvert i en trafikkulykker. Disse menneskene var enten trafikkskadd, pårørende eller etterlatt til trafikkskadd, eller den som forårsaket ulykken. Ved å gi elevene ulike innfallsvinkler til en trafikkulykke, fikk de et mer helhetlig og realistisk bilde av hva en trafikkulykke innebærer. De fleste elevene mente at det burde være obligatorisk for alle elever ved en kjøreskole å få møte personer som har blitt rammet av en ulykke! Som prosjektleder synes jeg dette er et viktig og modent utsagn fra ungdommer i 15-17-årsalderen. I tillegg til at elevene får gevinst ut av prosjektet, synes også personhistoriene at det var givende å være med. Det var litt vondt å rippe opp i ulykken, men det var verdt det så lenge det kunne berge andres liv! Samfunnsmessig er det også en gevinst da en trafikkulykke koster flere millioner kroner. Antall ulykker med hardt skadde i Orkdal har vært noenlunde lik i prosjektperioden. Ser man derimot på antall ulykker med drepte, så er det kun 1 i perioden

2010-2013. Statistikken sier dog ikke noe om det er innbyggere fra Orkdal kommune eller om det er gjennomreisende som er hardt skadd eller drept. Trenden er uansett positiv!

Kapittel 1

Ideen til Credo! kom etter at en kamerat av prosjektleder fortalte en historie om far og sønn som skulle begynne med øvelseskjøring til bil. Første øvelsestid tok faren sønnen med til en rehabiliteringsinstitusjon for trafikkskadde. Faren ønsket å vise sønnen konsekvensene av å bli skadd i trafikken. Da dagen for sønnens oppkjøring omsider nærmet seg, dro far og sønn igjen til rehabiliteringsinstitusjonen. Faren ville at sønnen skulle ha konsekvensene av være utsatt for en trafikkulykke friskt i minne før han sto med førerkortet i hånden.

Historien om far og sønn gjorde såpass inntrykk at ideen til Credo! gradvis ble utformet. I sammenheng med at prosjektleder skulle kjøre opp til motorsykkel, ble historien delt med kjørelærer ved Orkdal trafikkskole (OTS). Historien ga grunnlag for ideen om at kjøreskoleelever skulle få et ansikt på alle historiene det står om i media.

I Norge har det aldri vært prøvd noe lignende som dette prosjektet så vidt prosjektleder vet om. I Sverige er det derimot utviklet en undervisningsmodell som skal gi unge kommende sjåfører økt risikoforståelse. De får en mentor som enten er trafikkskadd eller har forårsaket en trafikkulykke. Modellen har vist gode resultater på kjøreatferd hos de ferske sjåførene. I USA og England er det prøvd ut noe lignende for personer som har fått en dom pga uforsvarlig kjøring.

Kapittel 2

Det ble først holdt et prøveprosjekt i 2010 for å finne ut om dette var noe å satse på.

Tilbakemeldingene var entydige: det burde være obligatorisk for alle kjøreskoleelever å møte trafikkskadde og høre deres historie!

I forkant av oppstart for prosjektet og før hver runde, hadde OTS og prosjektleder planleggingsmøter. Annen korrespondanse foregikk via telefon og e-post.

OTS har stilt med kjørelærere og lokaler. De har dessuten implementert Credo! i den obligatoriske delen av Trafikalt Grunnkurs (TGK). Det ble laget caser hvor hver enkelt personhistorie ble presentert for elevene på dag 1. Samme dag utformet elevene spørsmål til hver av personhistoriene. Dag 2 fikk elevene møte personene bak historiene og høre hvordan

trafikkulykken skjedde og om tiden før og etterpå. Prosjektleder deltok både dag 1 og dag 2, personene bak historiene deltok dag 2.

Prosjektet har stort sett blitt gjennomført i henhold til opprinnelig plan. Det som har variert litt i selve gjennomføringen av prosjektet, er om elevene har blitt delt inn i grupper eller jobbet hver for seg i utformingen av spørsmål til personhistoriene.

Prosjektleder har dessuten flyttet to ganger i prosjektperioden, først til Bodø, deretter til Stavanger. Det har gjort at Credo! har ikke stått like fritt til tidspunkt for gjennomføring som det ville gjort hvis prosjektleder bodde i Trondheim.

Det har også blitt færre gjennomføringer enn først planlagt. Prosjektleder har som sagt bodd utenfor Trondheim, samt at kjøreskolen ikke har hatt kapasitet til å ta så mange kurs som først anslått. I stedet har vi satset litt bredere på hvert kurs.

I prosjektplan var målgruppen unge kommende sjåfører av alle kjønn i alderen 15 til 18 år. I realiteten har de fleste vært 15-16 år, to stk på 17 år, da det er denne aldersgruppen som tar TGK.

Elevene har fått avslag i prisen for TGK for å velge nettopp det utvidete kurset. Ved siste gjennomføring fikk elevene større avslag fordi det var igjen mer penger enn først antatt.

Kapittel 3

Prosjektleder vil påstå at målsettingen for Credo! er nådd til fulle! Statistikken viser at antall ulykker med hardt skadde eller døden til følge er nærmest lik 0 i Orkdal kommune etter gjennomføring av prosjektet. I årene før prøveprosjektet ble startet, var Orkdal kommune hardt rammet av flere stygge dødsulykker hvor unge gutter omkom. Et lite lokalsamfunn ble hardt rammet.

Med et slikt prosjekt som Credo! er det viktig å innse at man ikke når inn til alle. Det er fremdeles noen som ikke lar personhistoriene gå inn på seg og tenker at ”det skjer ikke meg”. Men langt de fleste av elevene sa at møtet med personene bak historiene gjorde et sterkt inntrykk og at de tok historiene med seg når de selv var ute i trafikken. Dessuten mente de aller fleste at det burde være obligatorisk for alle kjøreskoleelever i hele Norge å møte trafikkskadde, eller trafikkskaddes pårørende og/eller etterlatte.

Media i form av TV, radio og avis har vært kontaktet i god tid på forhånd før hver gjennomføring. Til tross for dette har de vært vanskelige å få med. Ved første gjennomføring i 2010, var lokalavisa til stede. Ved siste gjennomføring hadde Adresseavisen sagt ja til å komme, men fordi den ene og ”mest interessante” personhistorien trakk seg i siste liten, kom de ikke likevel.

Kapittel 4

Alle tilbakemeldinger fra kjøreskoleelevene tilsier at prosjektet burde videreføres. Det som imidlertid er utfordringen er kapasitet på alle fronter. Hvis dette skal kunne gjennomføres på alle kjøreskoler i hele Norge, kreves det først og fremst at kjøreskolene er villige til å implementere dette i grunnutdanningen sin. Deretter kreves det noen frivillige ildsjeler som stiller opp og forteller sin historie. Skal hver kjøreskole i Norge ha en skadd person tilgjengelig ukentlig tror jeg (heldigvis) ikke at det er nok skadde til å stille opp. Det er ikke dermed sagt at det ikke er verdt et forsøk. Om ikke alle kjøreskoler har dette, så er det gull verdt om flere prøver. Det ser foreløpig ut som prosjektet har gjort til at flere ulykker er unngått og dermed flere millioner kroner. Og da er det snakk om i kun en kommune i Norge. OTS er interessert i å fortsette samarbeidet med Personskadeforbundet LTN og det er allerede planlagt en gjennomføring nærmere jul i 2014. dessuten har OTS en muntlig avtale med hver elev som har tatt det utvidete TGK om å bli kontaktet etter ca.5 år for å høre om de har vært innblandet i noen trafikkuhell. Kjørerlærer ved OTS har dessuten kontakt med en del av elevene gjennom kjøretimene de tar. Det er flere som har snakket om hvor sterkt inntrykk møtet med trafikkskadde gjorde på dem.

Evaluerings spørsmål og svar for evaluering av kurset

1) Hva har du lært?

- trafikkregler
- sikkerhet
- holdninger
- bilkjøring
- følelser
- vikeplikt
- rundkjøring
- hvordan forholde meg i trafikken
- om trafikkskadde
- skilt
- om mennesket i trafikken
- bilbelte er viktigere enn man tror
- det er farlig uansett fart
- ikke kjør i fylla
- ikke prøv å være tøff når det er blankis
- det grunnleggende om bilkjøring/kjøring
- konsekvenser av våre handlinger
- risikoer
- være mer forsiktig når du kjører

2) Hva er bakgrunnen for trafikalt grunnkurs?

- lære regler
- lære hvordan det er i trafikken
- gi innsikt i trafikkregler
- gi trafikkforståelse
- for å forberede elevene til å ha en rød L bak på bilen og lappen i hånda
- lære om vikeplikt og trafikkregler
- lære om plikter i trafikken
- lære hvordan man skal oppføre seg i trafikken
- lære det som trengs for at man skal være trygg for seg selv og andre i trafikken

- utvikle oss mer som mennesker psykisk og som mennesker generelt
- for å bli en bedre bilist

3) Hvordan synes du læreren greide å presentere stoffet?

- kjempebra
- han gjorde så det ble interessant å lære
- genialt
- det var gøy og lærerikt på samme tid
- han la det frem på en humoristisk måte
- lærte mye
- godt
- læreren greide det helt utmerket
- veldig godt
- veldig bra
- flink
- ok

4) Spesielle ting som du synes var bra eller dårlig – i så fall hva?

- læreren var bra
- det var bra vi fikk møte de som hadde vært utsatt for ulykker
- ikke noe var dårlig
- alt var helt greit
- bra powerpointpresentasjon/framvisning
- bra at kurset var utvidet slik at vi fikk møte de skadde
- bra at læreren var grei
- bra forklaring
- bra vi fikk pølse
- likte videoene
- alt er bra og lærerikt
- flink lærer

5) Hva var grunnen til at du valgte det utvidete grunnkurset?

- foreldre
- vet ikke

- ville ut i trafikken
- for å bli mer erfaren
- for å få mer informasjon og innsikt i trafikken
- egentlig ingen grunn
- for det var noe du fikk innblikk av
- for å høre de som har vært med i en ulykke fortelle, altså deres historie om ulykken
- det var det som var ledig, var ikke klar over at det var utvidet
- syntes det høstes interessant ut
- jeg valgte jo bare et kurs

6) Hvordan synes du møtet med et trafikkoffer var?

- tøft
- lærerikt
- bra
- det fungerte veldig bra
- det ga utrolig mye innblikk i hvordan det var for den personen før og etter ulykken, både fysisk og psykisk
- fikk veldig respekt
- det hadde stor innvirkning på meg – skal bruke bilbelte!
- spennende
- følelsesfullt
- opplysningsfullt
- oppvekkende
- interessant
- greit å få innlevelse og høre hvordan en ulykke ikke bare rammer og evt ødelegger ditt eget liv, men også andres
- egentlig litt trist

7) Hva slags innvirkning tror du møtet med et trafikkoffer kan ha på din kjørestil?

- at jeg kjører sikrere
- at jeg tar mer vare på tingene jeg har
- mye
- blir sikkert mer forsiktig
- husker bilbelte

- vaktsom
- respekt for vær og føre
- det har stor innvirkning
- egentlig ganske mye
- at jeg følger ”reglene”
- tenker over at mine handlinger påvirker flere
- det vil bestandig ligge i bakhodet mitt
- har ikke kjørt

8) Har du noen kommentarer som spørsmålene ikke dekker i forbindelse med møtet med et trafikkoffer?

- nei
- jeg ble faktisk så satt inn i personen jeg var med og intervjuet at jeg begynte å gråte, det sier litt...

9) Synes du et møte med et trafikkoffer slik du har hatt, bør være en obligatorisk del av trafikalt grunnkurs?

- ja
- ja, det har mye innvirkning
- ja, får bedre innblikk
- definitivt
- ja, det synes jeg, man får innblikk i hvordan trafikkskadde har det og man får mer forståelse i trafikken
- ja, helt klart
- ja, helt klart, man skjønner mer av konsekvensene da
- jeg synes det skal være obligatorisk
- ja, det synes jeg for vi lærte veldig mye

10) Er det greit at du kontaktes om 5 år for å høre hvordan det går? Om du har vært innblandet i noen uhell eller lignende?

- ja
- det er helt greit
- jada
- det er greit

- ja, ok
- ja, det er det
- sikkert nok
- tror det kommer veldig an på den individuelle og selve ulykken, en påminnelse på den eventuelle ulykken vil ingen ha
- så klar er det greit

**Politiregistrerte
trafikkulykker
Orkdal kommune 1990-2013**

År.	Antall ulykker	Antall drepte / skadde	Antall drepte	Antall meget alv skadde	Antall alvorlig skadde	Antall lettere skadde	Antall drepte / hardt skadde
1990	21	33	2	2	6	23	10
1991	28	40	0	1	4	35	5
1992	36	54	2	2	2	48	6
1993	21	40	1	0	2	37	3
1994	25	34	0	1	2	31	3
1995	27	43	3	1	4	35	8
1996	23	37	2	0	3	32	5
1997	30	50	0	0	3	47	3
1998	25	32	0	0	4	28	4
1999	27	38	1	1	4	32	6
2000	34	56	0	0	2	54	2
2001	32	47	0	1	5	41	6
2002	42	53	3	0	4	46	7
2003	34	47	2	0	4	41	6
2004	30	44	4	1	6	33	11
2005	38	60	1	0	5	54	6
2006	28	51	2	1	7	41	10
2007	28	41	1	1	4	35	6
2008	31	42	1	0	4	37	5
2009	24	36	0	2	6	28	8
2010	23	33	0	1	1	31	2
2011	22	28	1	1	3	23	5
2012	27	39	0	0	3	36	3
2013	21	26	0	0	1	25	1

